

“La dinàmica penitenciària és insostenible”.
Presentació del Reglament penitenciari de la Generalitat

(Intervenció del conseller de Justícia a la roda de premsa del Consell Executiu, 05.09.2006)

Bona tarda,

Avui el Govern ha aprovat aquest Reglament que en termes sintètics podem anomenar Reglament penitenciari de la Generalitat.

És significativa aquesta aprovació per dues raons: la primera perquè després de 20 anys d'exercici de les competències, Catalunya, com a única comunitat autònoma que les té, no tenia un reglament propi. Tenia una acumulació de disposicions no ben sistematitzades i es feia necessari des de feia temps l'existència d'un text integrat, d'un text reglamentari integrat. En segon lloc, perquè l'aprovació d'aquest Reglament significa la culminació d'un procés, d'una política penitenciària d'aquest Govern.

Sobre el Reglament vostès tenen una nota en la qual s'esmenten els principals elements innovadors: la possibilitat d'una adaptació més flexible dels models de centre penitenciari, i pensem particularment en els centres de dones que fins ara tradicionalment seguien ordenats i organitzats, fins i tot arquitectònicament, segons el model masculí, i que l'experiència demostra que no és el que s'adapta a la condició de les dones privades de llibertat; més participació social en l'orientació del sistema penitenciari per fer-lo més transparent amb la incorporació al Reglament de la Taula Cívica que ha funcionat amb caràcter experimental i de la Taula Social; una reestructuració dels equips directius, en les funcions dels equips directius, amb un nou sistema de gestió econòmica, etc.

Aquests són alguns dels aspectes més innovadors jurídics i tècnics del nou Reglament. Com els deia, aquesta peça normativa és la quarta peça de la política penitenciària.

La primera –que ha tingut més ressonància– és la que fa referència al Pla d'inversions penitenciàries, un pla que està en marxa: tres obres en curs, cinc obres en tramitació. L'any que ve obrirem el primer nou centre, l'any 2008 se n'obriran dos, i entre el 2009 i el 2010, la resta dels que tenim en marxa.

És un pla d'equipaments sobre el qual passo de manera ràpida, però que té un import total de sis-cents milions d'euros, que no és poca cosa quan es comparen amb altres inversions del sector públic i de la mateixa Generalitat.

En segon lloc, el Pla de renovació en la gestió del personal. Un servei com aquest requereix un personal motivat, ben format, ben seleccionat, ben reconegut socialment. Hem de reconèixer que fins ara no ha estat ben dotat,

per la qual cosa s'incrementarà en els anys que vénen. Ja s'ha incrementat fins ara i passarà de 2.500 places de plantilla a aproximadament 5.500.

Les primeres places realment regulades per l'Acord sobre personal del 2006-2009 es convocaran d'aquí a unes setmanes, amb acord amb totes les centrals sindicals, amb un sistema que equilibra avantatges per als professionals i avantatges per al servei públic. Hem pensat que era irrenunciable que millorés el servei públic, de la mateixa manera que les centrals sindicals pensen que són irrenunciables determinades millores professionals.

La tercera peça és el tractament o rehabilitació dels interns. Els centres penitenciaris no han de ser grans contenidors de persones empresonades. Han de ser centres de rehabilitació i recuperació social. Hem fet un enorme esforç, especialment en la qüestió del treball dels interns. En aquests darrers anys hem augmentat un 50% el nombre de persones ocupades i hem augmentat de manera substantiva les retribucions d'aquestes persones i el valor afegit de la feina que fan.

I finalment, la quarta peça, que és aquesta normativa, aquest Reglament que avui hem aprovat.

Tenim la convicció com a govern que del conjunt d'aquestes mesures se'n veuran resultats positius a mig termini, perquè cap d'aquestes qüestions té un efecte miraculós o de vareta màgica. En tres, quatre anys es començaran a notar aquests efectes. Es començaran a notar amb una condició: que canviï la política del Govern de l'Estat, i que s'abandoni l'hiperpenitenciarisme agressiu dels darrers 8-10 anys del govern estatal.

És un hiperpenitenciarisme que confia en el dret penal com a solució de problemes socials, porta a grans increments de la població penitenciària no justificats per increments del nivell de delinqüència. Ens hem convertit, Espanya i Catalunya, en el segon país d'Europa en taxa de persones empresonades de l'Europa Occidental, de persones empresonades per 100.000 habitants. I ens hem convertit en el país amb increments interanuals més elevats de tots aquests països. Repeteixo, no per increment de la delinqüència, sinó per una mal entesa política penal.

I com va dir algú, "un sistema penitenciari congestionat és el sistema més car d'incrementar la delinqüència". Vegin vostès la contradicció. Per això mateix, em sembla tan important portar a l'opinió pública que aquesta dinàmica penitenciarista és insostenible econòmicament.

Si segueix creixent com creix la població penitenciària a Catalunya i a la resta d'Espanya, a Catalunya hauríem de construir dos centres penitenciaris cada any. Tinguin en compte que una plaça penitenciària nova costa 15 milions de pessetes.

És ineficaç penalment, perquè impossibilita atendre les finalitats de la pena, que són la reeducació i la inserció. En condicions com les que tenen els nostres

centres penitenciaris, això es converteix en una tasca, no diré impossible, però extraordinàriament difícil.

És dubtosament constitucional perquè prima l'aspecte punitiu sobre l'aspecte rehabilitador, i finalment penso que és pervers socialment perquè desvia l'atenció dels problemes socials que genera aquesta marginació sense trobar-ne la solució efectiva.

Per tant, avui hem aprovat una mesura positiva. Avui hem completat unes propostes que es va fer aquest Govern quan va començar la legislatura. Però l'èxit d'aquestes propostes depèn de rectificacions substantives en la política penal que s'ha seguit en els darrers anys, en les darreres legislatures, una política penal sobre la qual la Generalitat no té competències, com vostès saben molt bé.

Aquesta no és una situació específica d'aquest país. Si algú segueix aquesta temàtica, saben que a Itàlia, fa dos mesos, s'ha aprovat, després d'un debat parlamentari, una llei d'indult que ha posat en llibertat a 15.000 presos perquè les presons italianes ja no podien contenir la població penal que tenien.

Vostès saben potser, que a Califòrnia, un lloc caracteritzat per un rigor penitenciari notable, aquest mateix mes es convoca una sessió extraordinària del Parlament de Califòrnia perquè han arribat a un punt que, per dir-ho en paraules vulgars, no se'n surten.

A Anglaterra, que és el país que encara conserva –i veurem si nosaltres els superem– el rècord o la marca més gran de personal empresonat, un setmanari conservador com l'*Economist* deia fa pocs mesos que la situació a les presons angleses era insostenible.

En resum, bona notícia la que els puc donar. S'ha aprovat aquest Reglament, s'ha aprovat aquest Reglament en el qual han participat persones com Carlos Jiménez Villarejo, altres experts, acadèmics, juristes, jutges, etc. Amb aquest Reglament completem el programa d'actuació del Departament de Justícia i del Govern del qual formo part, però el seu resultat final queda pendent que l'opinió pública revisi pulsions populistes punitives i es faci càrrec que la política penitenciària d'un país civilitzat ha de ser una cosa diferent de tancar cada dia més gent a la presó amb penes més llargues.

Gràcies.